

Interlingua dla naukowców i studentów

Interlingua pro scientistas e studentes

Publikacja bezpłatna - licencja Creative Commons

Zezwala się na kopiowanie, dystrybucję, wyświetlanie i użytkowanie dzieła i wszelkich jego pochodnych tylko w celach niekomercyjnych.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/deed.pl>

Paweł Wimmer
Wimmer Digital Publishing
prwimmer@gmail.com
Warszawa 2008

Wstęp, czyli co da Ci interlingua

W okresie międzywojennym zainteresowano się głębiej faktem, że główne języki zachodnioeuropejskie zawierają ogromne zasoby wyrazów występujących wszędzie w takiej samej lub bardzo podobnej postaci i mających w dużej mierze takie samo znaczenie. Nie ma w tym oczywiście nic zaskakującego, gdyż języki te wywodzą się ze starożytnych, grecko-łacińskich korzeni, co jest szczególnie widoczne w językach romańskich. A także i w angielskim, którego słownictwo w trzech czwartych ma romańskie pochodzenie.

Również i inne języki europejskie są silnie przesycone słownictwem grecko-łacińskiego pochodzenia, co notują wszystkie słowniki wyrazów obcych. W języku polskim znajdziemy tysiące takich słów - *lingwista, instrument, szkoła, biblioteka, biologia, genetyka, matematyka, matura, amator, profesjonalny, informacja, organizacja, parlament, prezydent, minister, komputer, kalkulator, muzyka* to tylko kilkanaście z niezliczonej rzeszy wyrazów, którymi posługujemy się na co dzień, nie zawsze pamiętając, że są to słowa zaczerpnięte z łaciny i języków zachodnich, tak bardzo wtopiły się w nasz „stan posiadania”.

Okoliczność tę postanowiła wykorzystać grupa zawodowych lingwistów zrzeszonych w międzynarodowej organizacji o nazwie [International Auxiliary Language Association](#) (IALA), która w latach 1924-1951 przeprowadziła szeroko zakrojone badania naukowe. Przedmiotem badania stało się słownictwo obecne w językach krajów dominujących w świecie nauki, techniki, polityki, wojskowości, gospodarki czy kultury – wybrano pięć tzw. języków kontrolnych: angielski, francuski, włoski, hiszpański i portugalski.

Efektom badania było zgromadzenie słownika liczącego około 27 tysięcy wyrazów, opublikowanego w 1951 roku w książce „Interlingua-English Dictionary”, której autorami byli Aleksander Gode i Hugh Blair. W badaniach położono silny nacisk na zasady słowotwórstwa, łącząc wyrazy w rodziny tak, jak rzeczywiście ma to miejsce we współczesnych językach europejskich – widać to także wyraźnie w języku polskim, co można zaprezentować za pomocą kilku wyrazów wywodzących się z wyrazu „prototypowego” *forma*: *formować, informować, formalny, formuła, deformować, informacja, reformacja, transformacja* itd. Jak na dłoni widać tu współdziałanie rdzenia wyrazowego i zasad słowotwórstwa.

Dalsze prace holenderskiego interlingwisty **Pieta Cleija** (1927-), w ostatnich 30 latach, doprowadziły słownik do stanu ponad 50 tys. haseł.

Już sama lektura słownika jest interesująca dla miłośnika języków, ale oczywiście nie ograniczono się do zaspokojenia potrzeb poznawczych językowych erudytów. Po zbadaniu gramatyk języków kontrolnych wyekstrahowano z nich wspólne elementy, następnie je zregulowano, usuwając niepotrzebne komplikacje koniugacji i deklinacji, zaś całość połączono ze słownikiem, tworząc w pełni funkcjonalny język. Powstał w ten sposób swoisty dialekt neołaciński (określenie „neołaciński” ma w tym miejscu odzwierciedlać klasyczne korzenie współczesnych języków romańskich), któremu nadano naturalną w ten sytuacji nazwę **interlingua**. I dlatego też często podkreśla się, że interlingua jest językiem nie tyle *sztucznym*, co raczej *wyekstrahowanym*.

Podręcznik jest przeznaczony przede wszystkim dla **środowiska akademickiego** (choć mogą z niego skorzystać także uczniowie liceów), a jego najważniejszym celem jest nie tyle nauczenie czynnego posługiwania się tym językiem, gdyż w dobie powszechnej dominacji języka angielskiego jest to w zasadzie zbędna umiejętność (choć język ten, podobnie jak i esperanto, aspiruje do roli „eurojęzyka”, pomostowego języka roboczego w strukturach europejskich – na razie jednak nieskutecznie), co **przede wszystkim zrozumienie budowy współczesnego, międzynarodowego słownictwa naukowo-technicznego** opartego w

dużym stopniu na łacinie i grece – rdzeni wyrazowych, oboczności tematów czasownikowych będących bogatym rezerwuarem słowotwórczym, także w języku polskim, czy wreszcie przyimków, które w słowotwórstwie aktywnie uczestniczą. Umiejętność biernego rozumienia leksyki jest de facto zastępnikiem łaciny, która od dwóch tysięcy lat jest niewyczerpanym źródłem językowym, a którą współczesne programy nauczania zepchnęły niemal na margines.

Interlingua dostarcza “cegiełek”, składników budulcowych znacznej części współczesnej terminologii naukowo-technicznej, zatem czas poświęcony na opanowanie jej w przewidzianym przez podręcznik, ograniczonym zakresie, da do ręki narzędzie pozwalające zrozumieć tysiące stosowanych w językach europejskich określeń. Interlingua jest po prostu kluczem do języków europejskich, skarbnicą tysięcy wspólnych wyrazów w językach kilku kontynentów – Europy i obu Ameryk.

Język da też, co niezmiernie istotne, wiedzę o międzynarodowych źródłach polszczyzny, w czym wyraża się jego rola kulturotwórcza. Pomoże nam lepiej rozumieć słownictwo języka polskiego – zarówno jego pochodzenie, jak i zaskakujące nieraz związki między wyrazami. To właśnie ta rola interlingwy jest tym, co podkreślamy ze szczególną mocą. Pomoże nam ona posługiwać się polszczyzną w sposób bardziej świadomy i odpowiedzialny. Polacy, którzy poznali interlingwę, podkreślają fakt, że zastąpiła im ona w roli kulturotwórczej łacinę i grekę, których nigdy nie mieli okazji się nauczyć.

Warto też zauważyć, że interlingua jest bezpośrednio rozumiana, *a prime vista*, bez uprzedniej nauki, przez dziesiątki milionów romanofonów. A znajomość interlingwy na średnim i wyższym poziomie pozwoli nam z grubsza rozumieć listy, informacje gazetowe, strony WWW czy wypowiedzi w internetowych grupach

dyskusyjnych pisane w językach romańskich, nawet jeśli nigdy nie poświęciliśmy nawet kwadransa na naukę tych języków.

W czasach, gdy na całym świecie obserwuje się odchodzenie szkolnictwa od czasochłonnego nauczania języków klasycznych, niewielki wkład pracy w poznanie interlingwy jest nadzwyczaj opłacalną inwestycją we własne wykształcenie i poziom kultury. To największa wartość, jaką przekazali nam uczeni kierowani przez dr. **Aleksandra Gode** (1906-1970) – amerykańskiego językoznawcy niemieckiego pochodzenia, który jest uważany za ojca interlingwy; miłośnicy języka ukuli nawet żartobliwe hasło *in Gode we trust*.

Uwaga: podręcznik jest bezpłatny (licencja Creative Commons), a kierując się zasadami wolnej informacji możesz go swobodnie przekazywać innym osobom, nie dokonując w nim żadnych zmian i respektując jedynie niezbywalne prawa autorskie należące do twórcy tej książeczki.

Jak posługiwać się podręcznikiem?

Głównym celem podręcznika nie jest nauczenie mówienia czy pisania w tym języku, choć jest to oczywiście możliwe i można do tego zachęcać wszystkich zainteresowanych. Podstawowym celem jest natomiast nauczenie **rozumienia** tekstów napisanych w Interlingwie, rozpoznawania części wyrazowych, kojarzenia wyrazów ze słowami języka polskiego.

Aby ten cel osiągnąć, nie jest konieczne przerabianie niezliczonych ćwiczeń czy odtwarzanie tekstów z pamięci. W 30 lekcjach prezentujemy materiał językowy w taki sposób, aby czytelnik poznawał kolejne zagadnienia gramatyczne, ilustrowane za pomocą zdań i słownictwa. Przy nowych słowach podawana jest wymowa i, w razie konieczności, akcentowanie. Sugerujemy kilkakrotne głośne przeczytanie słów i zdań, aby nabyć umiejętność poprawnego odtwarzania tekstów przy czytaniu, nawet w myślach.

Prostota i regularność gramatyki powoduje, że gros czasu można poświęcić na esencję Interlinguy – słownictwo i słowotwórstwo. Przerobienie jednej lekcji zajmie prawdopodobnie nie więcej niż kilka godzin czasu. Zdolniejszy uczeń czy student będzie w stanie opanować treść podręcznika nawet w ciągu dwóch-trzech miesięcy.

Po zakończeniu nauki Czytelnik powinien znać ok. 2000 wyrazów i podstawowe zasady słowotwórstwa, które pozwolą rozumieć o wiele więcej wyrazów. Wiedza o tym, że przymiotnik *libere* oznacza „wolny”, w zestawieniu z zasadami słowotwórstwa umożliwi zrozumienie wyrazów *libertate* (wolność), *liberation* (uwolnienie, wyzwolenie), *liberal* (liberalny; liberał), *liberar* (uwalniać, wyzwalać) czy *liberator* (wyzwolicieł).

Lektury znajdujące się w końcowej części podręcznika — przede wszystkim krótkie teksty o charakterze popularno-naukowym — są żywą ilustracją języka, a zarazem źródłem, które pozwoli rozszerzyć słownictwo o kilkaset dalszych wyrazów.

Zaledwie 150-200 godzin pracy pozwoli Czytelnikowi zdobyć podstawowy klucz do języków europejskich. Być może skłoni go to do dalszego zgłębiania tego pięknego, a przede wszystkim użytecznego języka.

Ważna uwaga techniczna: dzięki możliwościom współczesnego Internetu Czytelnik podręcznika może skorzystać także z przykładowych nagrań, jakie umieściłem w serwisie typu wiki, Wetpaint, na stronie <http://ilapol.wetpaint.com> (Interlingua dla Polaków). Pozwoli to szybko opanować łatwą wymowę języka i poprawną akcentację wyrazów. Serwis ten można przeglądać w Internet Explorerze lub Firefoksie.

Jeśli zainteresujesz się tekstami w języku interlingua, możesz skorzystać ze słownika Interlingua-Polonese w bezpłatnym systemie Lingo Translator, dostępnym na stronie www.lingoes.net.

Alfabet i wymowa

Nagrania:

Alfabet składa się z 26 liter:

a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, w, x, y, z.

Uwaga: akcent zaznaczono podkreśleniem akcentowanej samogłoski np. *tamen* = jednak. Wymowę podano w nawiasach.

Większość liter czyta się tak samo jak w języku polskim. Różnice są następujące:

c czytamy tak jak po polsku tylko przed *e*, *i*, oraz *y*. We wszystkich innych przypadkach zawsze jak *k*, przykłady: *clinica* czytamy /klinika/, *circa* /cirka/ = około; *cyclo* /ciklo/ = cykl, koło; *accento* /akcento/ = akcent.

ch jak polskie *k*: *chronica* /kronika, *schola* /skola/ = szkoła.

Istnieją nieliczne wyjątki gdzie *ch* wymawiamy jak *sz* lub *cz*: *Chopin* /Szopen/, *Chile* /Czile/, *chef* /szef/, *China* /Czina/.

g jak polskie *g*: *general* /general/ = generalny, ogólny, *algebra* /algebra/. Natomiast końcówki *-age* czytamy jak */-aże/*: *garage* /garaże/ = garaż; *bagage* /bagaże/ = bagaż; *linguage* /linguaże/ = język.

j jak *ż*, dopuszczalna jest jednak też wymowa *dź* lub *j*: *jurno* /żorno/ = dzień, *jurnal* /żornal/ = dziennik, *jurgon* /żargon/.

ph zawsze jak *f*: *telephono* /telefono/ = telefon, *photo* /foto/ = fotografia; *philosophia* /filozofija/ = filozofia; *catastrophe* /katastrofe/ = katastrofa.

q występuje łącznie z literą *u*. *Qu* wymawia się pośrednio między *kw* i *kt*: *qua* /kata/ = woda; *quando* /katando/ = kiedy; *requesta* /rekesta/ = żądanie. Wyjątek to *qui* /ki/ = kto, *que* /ke/ = co.

rh zawsze jako *r*: *rhythmo* /rithmo/ = rytm, *rhetorica* /retorika/ = retoryka; *rhapsodia* /rapsodija/ = rapsodia

s. jak polskie *s* ale między samogłoskami jak *z*: *secunda* /sekunda/, *rosa* /roza/ = róża, *these* /teze/ = teza.

ss jak *s*: *professor* /profesor/, *progesso* /progeso/ = progres, postęp; *basse* /base/ = niski; *accessibile* /akcesibile/ = dostępny, przystępny.

t jak polskie *t* ale w końcówkach *-antia*, *-entia*, *-tion*, *-tie* jak *-ancja*, *-encja*, *-cjon*, *-cje*: *tolerantia* /tolerancia/, *differentia* /diferencia/ = różnica; *repetition* /repeticion/ = repetycja, powtórka, *tertie* /tercie/ = trzeci.

th zawsze jak *t*: *mathematica* /matematika/ = matematyka; *theatro* /teatro/ = teatr; *algorithmo* /algoritmo/ = algorytm

v jak *w*: *vector* /wektor/ = wektor, *observator* /obserwator/ = obserwator.

x jak *ks*, pomiędzy samogłoskami jak *gz*: *experimento* /eksperimento/ = eksperyment; *existentia* /egzistencia/ = egzystencja; *examinator* /egzaminiator/ = egzaminator.

y jak *i* lub *j*: *physica* /fizika/ = fizyka, *Yugoslavia* /Jugoslawia/

Lecion un – Prime lection

Nagrania: <http://ilapol.wetpaint.com/page/Lekcja+1>

Gramatyka – rodzajniki

W języku Interlingua stosowane są rodzajniki: określony *le* i nieokreślony *un*. W liczbie mnogiej odpowiednikiem *un* jest brak jakiegokolwiek rodzajnika. Zakres stosowania odpowiada rodzajnikom w językach zachodnich, np. angielskim lub francuskim.

un parlamentario, le matre de Anna
le parlamentarios polonese, matres de soldatos

Gramatyka - liczba mnoga rzeczowników

Liczba mnoga rzeczowników jest tworzona zwykle za pomocą końcówki *-s*. Po końcowej spółgłosce dodajemy *-es*.

matre - matres
soldato - soldatos
can - canes
fructo - fructos
conversation - conversationes
phrase - phrases
mano - manos
animál - animales
melodia - melodias
nation - nationes

Sam rzeczownik jest nieodmienny i we wszystkich przypadkach ma taką samą postać.

Gramatyka - podstawowa reguła akcentowania

Najważniejszą regułą akcentowania brzmi: **akcent pada na samogłoskę przed ostatnią spółgłoską**. Reguła ta dotyczy ogromnej większości wyrazów.

parlamento, parlamentario, conversar, conversation, francese, ideal,
Polonia, persona, parlara.

Liczba mnoga nie powoduje przesunięcia akcentu.

conversation - conversationes

Słownictwo

Uwaga: podkreślenie sylaby oznacza, iż pada na nią akcent

lection - lekcja (wym. lekcjon)
un - jeden; rodzajnik nieokreślony
prime – pierwszy
le - rodzajnik określony
parlamentario - parlamentarzysta
matre - matka
polonese - polski (wym. poloneze)
soldato - żołnierz
de - przyimek określający przynależność (kogo, czego)

Słownictwo

can - pies (wym. kan)
fructo - owoc
conversation - rozmowa, konwersacja (wym. konwersacjon)
conversationes - rozmowy; rozmówki (wym. konwersacjones)
phrase - zdanie; fraza (wym. fraze)
mano - ręka
animal – zwierzę
melodia – melodia (wym. melodija)
nation - naród

Słownictwo

parlamento - parlament
conversar - rozmawiać, konwersować (wym. konwersar)
francese - francuski (wym. franceze)
ideal – idealny (wym. ideal)
persona - osoba
Polonia - Polska
parlara – mówić (wym. parlara)

Gramatyka - czas teraźniejszy

Czasownik, zależnie od końcówki bezokolicznika, należy do jednej z trzech grup: kończy się na *-ar* (znaczna większość), *-er* (pewna ilość, w tym szereg szczególnie często używanych) lub *-ir* (nieliczne). Akcent w bezokoliczniku pada zawsze na samogłoskę przed końcową literą *-r*.

Czas teraźniejszy jest tworzony przez odjęcie litery *-r*. Zasada ta obowiązuje we wszystkich osobach obu liczb, co ogromnie upraszcza koniugację i odróżnia interlingwę od języków narodowych (wystarczy przypomnieć sobie bardzo skomplikowaną koniugację języka francuskiego czy również polskiego).

Grupa *-ar*

parlar - *parla*

amār - *ama*

conversār - *conversa*

publicār - *publica*

Grupa *-er*

haber - *habe* (zwykle używa się formy skróconej *ha*)

scriber - *scribe*

curre - *curre*

vider - *vide*

esser - *esse* (zwykle używa się formy skróconej *es*)

Grupa *-ir*

finir - *fini*

ir - *i*

aperir - *aperi*

audir - *audi*

Gramatyka - zaimki osobowe

Liczba pojedyncza

io - ja (wym. ijo)

tu - ty

ille - on (wym. ile)

illa - ona (wym. ila)

illo - ono (wym. ilo)

Liczba mnoga

nos - my

vos - wy (wym. wos)

illes - oni (wym. iles)

illas - one (wym. ilas)

illos - one (wym. ilos)

Interlingua w zdaniach

Słownictwo

amār – kochać (wym. amār)

conversār – rozmawiać, konwersować (wym. konwersār)

publicār - publikować

haber - mieć (wym. haber)

scriber - pisać (wym. skriber)

curre – biec (wym. kurer)

vider - widzieć (wym. widēr)

esser - być (wym. eser)

finir – kończyć (wym. finir)

ir - iść

aperir – otwierać (wym. aperir)

audir – otwierać (wym. ałdir)

ha - ma, mają (wym. ha)

es - jest, są

Słownictwo

Ille parla polonese.
On mówi po polsku.

Nos parla Interlingua.
Mówimy w Interlingwie.

Le matre ha un filio.
Matka ma (jednego) syna.

Le parlamentarios fini le discussion.
Parlamentarzyści kończą dyskusję.

Io ama scriber.
Kocham (lubię) pisać.

Illa ha duo filias.
Ona ma dwie córki.

Le fillias es ideal.
Córki są idealne.

Tu es felice.
Jesteś szczęśliwy.

Le soldatos parla francese.
Żołnierze mówią po francusku.

Le conversation es interessante.
Rozmowa jest interesująca.

Illa es un interessante persona.
Ona jest interesującą osobą.

Anna aperi le oculos.
Anna otwiera oczy.

Illes scribe litteras.
Oni piszą listy.

Uwaga końcowa Podane w tej lekcji wiadomości dały już całkiem poważny zasób wiedzy o języku, w tym wiele często używanych słów. Wystarczy kilka razy przeczytać tę lekcję, aby swobodnie rozumieć podane tu wyrazy i zdania.

Pamiętaj, że najważniejszym celem jest zdobycie umiejętności rozumienia tego języka, a tym samym i znaczne poszerzenie wiedzy o zasobach leksykalnych współczesnych języków europejskich, w tym i polskiego.

filio - syn
filia - córka; filia
discussion - dyskusja (wym. diskusjon)
duo – dwa
ideal – idealny (wym. ideal)
felice - szczęśliwy (wym. felice)
interessante - interesujący (wym. interesante)
oculo - oko (wym. okulo)
littera - list; litera (wym. litera)

Lection duo – Secunde lection

Nagrania: <http://ilapol.wetpaint.com/page/Lekcja+2>

Gramatyka - czas przeszły niedokonany

Czas przeszły niedokonany (czyli prosty) tworzony jest przez odjęcie od bezokolicznika litery *-r* i dodanie końcówki *-va*. Reguła ta dotyczy wszystkich osób obu liczb.

parlar - ille parlava
mówić – on mówił

mangiar - Petro mangiava
jeść – Piotr jadł

facer - io faceva
robić – ja robiłem

finir - illas finiva
kończyć – one kończyły

audir - nos audiva
słuchać – my słuchaliśmy

scriber - le jornalista scribeva un articulo
pisać – dziennikarz pisał artykuł

Gramatyka - czas przyszły prosty

Czas przyszły prosty tworzymy przez odjęcie od bezokolicznika litery *-r* i dodanie końcówki *-ra*. Reguła ta dotyczy wszystkich osób obu liczb. Akcent pada na ostatnią sylabę.

parlar - io parlara
mówić – będę mówił

mangiar - le amita mangiara
jeść – ciotka będzie jeść

laborar - Petro laborara
pracować – Piotr będzie pracować

curren - Paulo currera
biec – Paweł będzie biec

abonar - illes abonara un jornal
abonować – oni zaabonują czasopismo

acceptar - le patre acceptara mi labor
akceptować – ojciec zaakceptuje moją pracę

dormir - io dormira in le nocte

Słownictwo

secunde – drugi (wym. sekunde)
facer – robić (wym. facer)
mangiar - jeść (wym. manzar)
audir - słuchać, słyszeć (wym. adir)
jornalista - dziennikarz, żurnalista (wym. żornalista)
articulo - artykuł (wym. artikulo)

Słownictwo

amita - ciotka
laborar - pracować
curren - biec (wym. kurer)
abonar - abonować
jornal - pismo, czasopismo (wym. żornal)
patre - ojciec
acceptar – akceptować, przyjmować (wym. akceptar)
mi - mój
labor – praca
dormir – spać
nocte - noc

spać – będę spać w nocy

Gramatyka – zaprzeczenie

Zaprzeczenie jest tworzone za pomocą wyrazu *non*.

Le presidente non es contente.
Prezydent nie jest zadowolony.

Io non vide mi matre.
Nie widzę mojej matki.

Le ministro non lege le documentos.
Minister nie czyta dokumentów.

Le scriptor non ha tempore.
Pisarz nie ma czasu.

Gramatyka - przymiotnik

Przymiotnik jest nieodmienny, bez względu na rodzaj czy liczbę rzeczownika.

bon matre - dobra matka
bon filio - dobry syn
bon casas - dobre domy
bon libros - dobre książki

Przymiotnik może się pojawiać przed lub po określonym rzeczowniku. Dominuje stawianie przymiotnika po rzeczowniku (jak w języku francuskim), ale krótkie i często używane przymiotniki są często stawiane przed rzeczownikiem.

un bon homine – dobry człowiek
un longe die – długi dzień
un homine excellente – wspaniały człowiek
autos moderne – nowoczesne samochody
personas intelligente – inteligentne osoby

Gramatyka – liczebniki główne

zero – zero
un – jeden
duo – dwa
tres – trzy
quatro – cztery (wym. kłatro)
cinque – pięć (wym. cinkłe)
sex – sześć (wym. seks)
septe – siedem
octo – osiem (wym. okto)

Słownictwo

non - nie (jako zaprzeczenie)
presidente – prezydent; prezes, przewodniczący (wym. prezidente)
contente - zadowolony (wym. kontente)
ministro – minister
leger – czytać (wym. leger)
documento – dokument (wym. dokumento)
tempore – czas (wym. tempore)
scriptor – pisarz (wym. skriptor)

Słownictwo

casa – dom (wym. kaza)
libro – książka
bon – dobry
longe – długi
die – dzień (wym. dije)
homine – człowiek ; mężczyzna (wym. homine)
excellente – wspaniały, wyśmienity (wym. ekscelente)
auto – auto, samochód
moderne – nowoczesny
persona – osoba
intelligente – inteligentny (wym. inteligente)

novem – dziewięć (wym. *nowem*)
dece – dziesięć
dece-un – jedenaście
dece-duo – dwanaście
dece-tres – trzynaście
dece-quatro – czternaście
dece-cinque – piętnaście
dece-sex – szesnaście
dece-septe – siedemnaście
dece-octo – osiemnaście
dece-novem – dziewiętnaście
vinti – dwadzieścia (wym. *winti*)
trenta – trzydzieści
quaranta – czterdzieści (wym. *kłaranta*)
cinquanta – pięćdziesiąt (wym. *cinkłanta*)
sexanta – sześćdziesiąt (wym. *seksanta*)
septanta – siedemdziesiąt
octanta – osiemdziesiąt (wym. *oktanta*)
novanta – dziewięćdziesiąt (wym. *nowanta*)
cento – sto
duo centos – dwieście
tres centos – trzysta
mille – tysiąc (wym. *mile*)
million – milion (wym. *milion*)
milliardo – miliard (wym. *miliardo*)

Zauważ od razu, że w języku polskim istnieje sporo wyrazów wywodzących się od rdzeni wyrazowych liczebników, jak centymetr, centygram, milenium, decymetr, dekada, trylogia, kwadrylion, semestr i wiele terminów naukowo-technicznych.

Interlingua w zdaniach

Un minuta ha sexanta secundas.
 Jedna minuta ma sześćdziesiąt sekund.

Un hora ha sexanta minutas.
 Jedna godzina ma sześćdziesiąt minut.

Un die ha vinti-quatro horas.
 Jeden dzień ma dwadzieścia cztery godziny.

Un septimana ha septe dies.
 Jeden tydzień ma siedem dni.

Un mense ha trenta o trenta-un dies. Solmente februario ha vinti-octo o vinti-novem dies.
 Jeden miesiąc ma trzydzieści lub trzydzieści jeden dni. Jedynie luty ma dwadzieścia osiem lub dwadzieścia dziewięć dni.

Un anno ha tres centos sexanta cinque o tres centos sexanta sex dies.
 Jeden rok ma trzysta sześćdziesiąt pięć lub trzysta sześćdziesiąt sześć

Słownictwo

secunda – sekunda (wym. sekunda)
minuta – minuta
hora – godzina (wym. hora)
septimana – tydzień
mense – miesiąc (wym. mense)
solmente – tylko, jedynie
februario – luty
anno – rok (wym. ano)
ante – przed
post – po
labor – praca
universitate – uniwersytet (wym. uniwersitate)
nascer – urodzić się (wym. nascer)
divider – dzielić (wym. diwider)
dividite – podzielony (wym. dividite)
per – przez
vice – raz
vices – razy

dni.

Io legeva un interessante libro ante duo septimanas.
Czytałem ciekawą książkę przed dwoma tygodniami.

Post quatro annos de labor ille finiva le universitate.
Po czterech latach pracy on ukończył uniwersytet.

Ille nasceva in le anno 1904.
On urodził się w roku 1904.

Duo plus tres es cinque.
Dwa plus trzy równa się pięć.

Un cento minus trenta-un es sexanta novem.
Sto minus trzydzieści jeden równa się sześćdziesiąt dziewięć.

Un mille dividite per quaranta es vinti-cinque.
Tysiąc podzielone przez czterdzieści równa się dwadzieścia pięć.

Tres vices quatro es dece-duo.
Trzy razy cztery równa się dwanaście.

Lection tres – Tertie lection

Nagranie: <http://ilapol.wetpaint.com/page/Lekcja+3>

Gramatyka - imiesłów przymiotnikowy bierny

Ważną rolę odgrywa w interlingwie imiesłów przymiotnikowy bierny, który zarówno służy do tworzenia czasu przeszłego Perfecto, jak i występuje w roli przymiotnikowej.

Imiesłów ten tworzymy, usuwając z bezokolicznika końcówkę *-ar*, *-er*, *-ir* i dodając końcówkę *-ate*, *-ite*, *-ite*.

Zauważmy, że w czasownikach, w których bezokolicznik ma zakończenie *-er* lub *-ir* dodawana jest ta sama końcówka imiesłowu *-ite*.

parlar (mówić) – *parlate* (mówiony)

amar (kochać) – *amate* (kochany)

scriber (pisać) – *scribite* (pisany)

vider (widzieć) – *vidite* (widziany)

audir (słyszeć) – *audite* (słyszany)

finir (kończyć) – *finite* (skończony)

Inne przykłady:

adorar – *un femina adorate*
adorować, uwielbiać – adorowana kobieta

adressar – *un littera adressate*
adresować – zadresowany list

alarmar – *truppas alarmate*
alarmować – zaalarmowane oddziały

comprar – *un computator comprate pro le schola*
kupować – komputer zakupiony dla szkoły

studiar – *libros studiate per studentes*
studiować – książki studiowane przez studentów

annecter – *territorios annectite*
anektować – zaanektowane terytoria

apprender – *un thema apprendite*
uczyć się – wyuczony temat

clauder – *portas claudite*
zamykać – zamknięte drzwi

Słownictwo

adorar – adorować, wielbić

femina – kobieta

adressar – adresować (wym. adresar)

alarmar – alarmować

truppa – oddział (wym. trupa)

computator – computer

comprar – kupować (wym. komprar)

por – dla

schola – szkoła (wym. skola)

studiar – studiować, uczyć się

studente – student

territorio – terytorium (wym. teritorio)

annecter – anektować (wym. anekter)

thema – temat (wym. tema)

apprender – uczyć się (wym. aprender)

porta – drzwi, brama

clauder – zamykać (wym. kłader)

con – z

interesse – interes; zainteresowanie
(wym. interese)

bottilia – butelka (wym. botilia)

coperir – zakrywać, przykrywać (wym. koperir)

basio – pocałunek (wym. bazjo)

de – przyimek określający dopełniacz
(kogo, czego)

definir – definiować, określać

grattacelo – drapacz chmur, wieżowiec
wym. gratacelo)

demolir – demolować, niszczyć, burzyć

pacco – paczka (wym. pako)

expedir – ekspediować, nadawać,
wysyłać (wym. ekspedir)

flecter – giąć (wym. flekter)

facere – labores facite
robić – zrobione prace

legere – jornales legite con interesse
czytać – czasopisma czytane z zainteresowaniem

aperire – un bottiglia aperite
otwierać – otwarta butelka

coperire – coperite de basios
pokrywać – pokryty pocałunkami

definire – le articulo definite
definiować, określać – rodzajnik określony

demolire – un grattacielo demolite
demolować, burzyć – zburzony wieżowiec

expedire – paccos expedite
ekspediować, wysłać – wysłane paczki

Ważną z leksykalnego punktu widzenia klasę imiesłowów odgrywają imiesłowy tworzone z użyciem **tematu obocznego czasownika**. Na razie pomijamy to bardzo ważne dla słowotwórstwa (także w języku polskim) zagadnienie, sygnalizując jednak jego istnienie.

Przykład:

flectere (giąć) – temat oboczny *flect-/flex – flexibile* (giętki, elastyczny); *flexion* (fleksja, odmiana)

Gramatyka – słowotwórstwo: przyrostek **-bile**

Przyrostek **-bile** służy do tworzenia wyrazów pochodnych oznaczających, że coś jest możliwe, nadaje się do czegoś.

Od imiesłowu przymiotnikowego odejmujemy końcówkę **-te** i dodajemy **-bile**.

acceptate (zaakceptowany, przyjęty) – *opiniones acceptabile* (do przyjęcia, akceptowalne)

legite (czytany, przeczytany) – *un littera legibile* (czytelny)

discutite (dyskutowany) – *un these discutibile* (dyskusyjny, sporny)

audite (słyszany) – *explosiones audibile* (słyszalny)

portate (niesiony) – *un computator portabile* (przenośny)

W języku polskim również znajdziemy wyrazy z tą zapożyczoną końcówką, jak mobilny czy kompatybilny.

Słownictwo

opinion – opinia (wym. opinion)

these – teza (wym. teze)

discutere – dyskutować (wym. diskuter)

explosion – eksplozja, wybuch (wym. eksplozjon)

portare - nosić

Gramatyka – liczebniki porządkowe

Jak Czytelnicy zapewne zauważyli, numery lekcji są podawane zarówno w formie liczebników głównych, jak i porządkowych. Wymieńmy teraz wszystkie niezbędne liczebniki porządkowe.

prime – pierwszy
secunde – drugi (wym. sekunde)
tertie – trzeci (wym. tercje)
quarte – czwarty (wym. kłarte)
quinte – piąty (wym. kłinte)
sexte – szósty (wym. sekste)
septime – siódmy
octave – ósmy (wym. oktawe)
none – dziewiąty
decime – dziesiąty
dece-prime – jedenasty
dece-secunde – dwunasty
vintésime – dwudziesty
vinti-prime – dwudziesty pierwszy
trentésime – trzydziesty
quarantésime – czterdziesty
cinquantésime – pięćdziesiąty
sexantésime – sześćdziesiąty
septantésime – siedemdziesiąty
octantésime – osiemdziesiąty
novantésime – dziewięćdziesiąty
centésime – setny
duocentésime – dwusetny
millesime – tysięczny
millionésime – milionowy
milliardésime – miliardowy

Zwróć uwagę na akcent padający na trzecią sylabę od końca w częstce *-ésime*. Także i od liczebników porządkowych można wywieść liczne polskie wyrazy, jak prymat, prymas, prymus, sekunda, tercja, kwatery, kwarta, kwartet, kwintet, kwintylion, kwinta, kwintesencja, sekstans, septet, oktawa.

Gramatyka – stopniowanie przymiotników

Przymiotniki stopniuje się w sposób regularny za pomocą *plus* (stopień wyższy) i *le plus* (stopień najwyższy) oraz, analogicznie, *minus* i *le minus*.

grande (duży, wielki) – *plus grande* (większy) – *le plus grande* (największy)

rapide (szybki) – *plus rapide* (szybszy) – *le plus rapide* (najszybszy)

diligente (pilny) – *minus diligente* (mniej pilny) – *le minus diligente*

Słownictwo

plus – plus; więcej, bardziej

minus – minus; mniej

grande – duży, wielki

rapide – szybki

diligente – pilny

forte - silny

(najmniej pilny)

forte (silny) – *minus forte* (mniej silny) – *le minus forte* (najmniej silny)

Interlingua w zdaniach

Lunedj es le prime die del septimana.
Poniedziałek jest pierwszym dniem tygodnia.

Martedj es le secunde die del septimana.
Wtorek jest drugim dniem tygodnia.

Mercuridj es le tertie die del septimana.
Środa jest trzecim dniem tygodnia.

Jovedj es le quarte die del septimana.
Czwartek jest czwartym dniem tygodnia.

Venerdj es le quinte die del septimana.
Piątek jest piątym dniem tygodnia.

Sabbato es le sexte die del septimana.
Sobota jest szóstym dniem tygodnia.

Domjnica es le septe die del septimana.
Niedziela jest siódmym dniem tygodnia.

Le prime saison es le hiberno. Illo contine le menses januario, februario e martio.

Pierwszą porą roku jest zima. Zawiera ona miesiące styczeń, luty i marzec.

Le secunde saison es le primavera. Illo contine le menses aprilj, maio e junio.

Drugą porą roku jest wiosna. Zawiera ona miesiące kwiecień, maj i czerwiec.

Le tertie saison es le estate. Illo contine le menses julio, agosto e septembre..

Trzecią porą roku jest lato. Zawiera ono miesiące lipiec, sierpień i wrzesień.

Le quarte saison es le autumnno. Illo contine le menses octobre, novembre e decembre.

Czwartą porą roku jest jesień. Zawiera ona miesiące październik, listopad i grudzień.

Le primavera es plus calide que le hiberno. Le estate es le saison le plus calide. Le autumnno es minus calide que le estate.

Słownictwo

lunedj – poniedziałek

martedj – wtorek

mercuridj – środa (wym. merkuridj)

jovedj – czwartek (wym. żowedj)

venerdj – piątek (wym. wenerdj)

sabbato – sobota (wym. sabato)

domjnica – niedziela (wym. domjnika)

januario – styczeń (wym. januario)

februario – luty

martio – marzec

aprilj – kwiecień

maio – maj

junio – czerwiec (wym. żunio)

julio – lipiec (wym. żulio)

agosto – sierpień (wym. ałgusto)

septembre – wrzesień

octobre – październik (wym. oktobre)

novembre – listopad (wym. nowembre)

decembre – grudzień

saison (wym. sezã, z jęz. fr.)

continer – zawierać (wym. kontiner)

e – i

hiberno – zima

primavera – wiosna (wym. primawera)

estate – lato

autumno – jesień (wym. ałtumno)

calide – ciepły, gorący (wym. kalide)

que – co; niż (wym. ke)

frigide – chłodny, zimny

Wiosna jest cieplejsza od zimy. Lato jest najcieplejszą porą roku.
Jesień jest mniej ciepła niż lato.

Le primavera es plus frigide que le estate. Le saison le plus frigide es le hiberno. Le primavera es minus frigide que le hiberno.

Wiosna jest chłodniejsza niż lato. Najchłodniejszą porą roku jest zima. Wiosna jest mniej chłodna niż zima.

Lection quatro – Quarte lection

Nagranie: <http://ilapol.wetpaint.com/page/Lekcja+4>

Gramatyka – przysłówki regularne

Przysłówki regularne są tworzone z przymiotników. Do przymiotnika należy dodać końcówkę *-mente* lub, gdy przymiotnik jest zakończony na literę *c*, końcówkę *-amente*. Akcent pada w nich na sylabę w końcówce: *-mente*.

grande – *grandemente felice*
wielki - wielce szczęśliwy

felice – *felicamente innamorato*
szczęśliwy - szczęśliwie zakochany

facile – *facilmente pronunciato*
łatwy - łatwo wymawiany

possibile – *possibilmente bono*
możliwy - możliwie dobry

technic – *tecnicamente complicato*
techniczny - technicznie skomplikowany

physic – *physicamente sano*
fizyczny - fizycznie zdrowy

genetic – *geneticamente modificato*
genetyczny - genetycznie zmodyfikowany

Gramatyka – imiesłów czasu teraźniejszego

Imiesłów czasu teraźniejszego, przymiotnikowy i przysłówkowy, powstaje z bezokolicznika w trojaki sposób.

W czasownikach zakończonych na *-ar* usuwamy końcówkę *-ar* i dodajemy końcówkę *-ante*.

parlar – *políticos parlante in le parlamento* (mówiący; mówiąc)

burlar – *scholares burlante in le schola* (żartujący; żartując)

abonar – *lectores abonante magazines* (abonujący; abonując)

blocar – *le policieros blocante le strata* (blokujący; blokując)

bombar – *aviones bombante le citate* (bombardujący; bombardując)

W czasownikach zakończonych na *-er* po odjęciu końcówki dodajemy *-ente*.

Słownictwo

grandemente – wielce
felicamente - szczęśliwie
facile – łatwy (wym. *facile*)
facilmente – łatwo
technic – techniczny (wym. *teknik*)
tecnicamente - technicznie
physic – fizyczny (wym. *fizik*)
physicamente - fizycznie
genetic – genetyczny (wym. *genetik*)
geneticamente - genetycznie
possibile – możliwy (wym. *posibile*)
possibilmente - możliwie
amor – miłość
innamorato – zakochany
pronunciar – wymawiać
pronunciato – wymawiany
complicato – skomplikowany (wym. *komplikato*)
sano – zdrowy
modificar – modyfikować (wym. *modifikar*)
modificato – zmodyfikowany (wym. *modifikato*)

Słownictwo

político – polityk (wym. *político*)
scholar – uczeń (wym. *skolar*)
burlar – żartować, dowcipkować
lector – czytelnik (wym. *lektor*)
magazin – magazyn, czasopismo
policiero – policjant
blocar – blokować (wym. *blokar*)
strata – ulica
avion – samolot
bombar – bombardować
citato – miasto
spectator – widz (wym. *spektor*)
cinema – kino (wym. *cinema*)
examine – egzamin (wym. *egzamine*)
decision – decyzja (wym. *decyzjon*)
surprender – zaskakiwać
surprendente – zaskakujący
delegato – delegat, wysłannik
orator – mówca, orator

rider – *spectatores ridente in le cinema* (śmiejący się; śmiejąc się)

scriber – *studentes scribente le examine* (piszący; pisząc)

currer – *aqua currente* (biegnący, bieżący; biegnąc)

surprer – *un decision surprendente* (zaskakujący; zaskakując)

W czasownikach zakończonych na *-ir* po odjęciu końcówki dodajemy *-iente*.

audir – *delegatos audiente le orator* (słuchający; słuchając)

finir – *cavallos finiente un cursa* (kończący; kończąc)

demolir – *obreros demoliente le edificio* (burzący; burząc)

Istnieje garść czasowników zakończonych na *-er*, które jednak mają końcówkę imiesłowu *-iente*. Ta „nieregularność” jest zamierzona, gdyż odzwierciedla zjawisko w językach etnicznych. Najczęściej używane to:

saper – *sapiente* (wiedzący; wiedząc)

caper – *capiente* (chwytający; chwytając)

facer – *faciente* (robiący; robiąc)

Regule tej podlegają też rzadsze czasowniki o końcówkach *-ciper*, *-ficer*, *-jicer*, *-spicer*.

Gramatyka – nieregularne stopniowanie przymiotników

Istnieje kilka ważnych przymiotników, które mogą być stopniowane zarówno w sposób regularny, jak i nieregularny. Co interesujące, formy nieregularne zakorzeniły się w wielu językach, także i w polskim.

bon – dobry

Stopniowanie regularne to oczywiście *plus bon* i *le plus bon*. Jednak możemy też używać form *melior* i *optime*. Zauważ, że w naszym języku istnieją wyrazy takie, jak „melioracja” (ulepszenie) i „optymalny” (najlepszy).

mal – zły

Formy nieregularne stopniowania to *pejor* i *pessime*. I znowu, w języku polskim znajdziemy wyrazy „pejoratywny” i „pesymizm”.

magne lub *grande* – duży, wielki

Formy nieregularne to *major* i *maxime*. W polszczyźnie mamy m.in. wyrazy „major”, „majoryzować”, „maksymalny”.

cavallo – koń (wym. kawalo)

cursa – wyścig (wym. kursa)

obrero – robotnik

edificio – budynek

saper – wiedzieć

caper – chwytać, łapać

Słownictwo

bon – dobry

melior – lepszy

optime – najlepszy

mal – zły

pejor – gorszy

pessime – najgorszy (wym. pesime)

magne – duży, wielki

grande – duży, wielki

major – większy

maxime – największy (wym. maksime)

parve – mały (wym. parwe)

micre – mały (wym. mikre)

minor – mniejszy

minime – najmniejszy

alte – wysoki

supere – wyższy

superior – najwyższy

basse – niski (wym. base)

infere – niższy

inferior – niższy

infime – najniższy

juvene – młody (wym. żuwene)

junior – młodszy; junior (wym. żunior)

parve lub *micre* – mały

Formami nieregularnymi są *minor* i *minime*. W języku polskim mamy np. „minorowy” i „minimalny”

alte – wysoki

Formy nieregularne to *supere* i *superior*.

basse – niski

Nieregularne stopniowanie to *infere* lub *inferior* oraz *infime*.

juvene – młody (przypomnij sobie polski wyraz „juwenalia”)

Forma nieregularna stopnia wyższego to *junior*.

vetule lub *vetere* – stary

Forma nieregularna stopnia wyższego to *senior*.

Zauważ, skąd jest polski wyraz „weteran”!

Gramatyka – zaimek dzierżawczy

Zaimek dzierżawczy nie jest odmieniany przez

mi – ***mi*** *labor es interessante* (mój, moja, moje)

tu – *io vide* ***tu*** *patre* (twój, twoja, twoje)

su – ***su*** *machina a scriber es multo vetere* (jego, jej)

nostre – ***nostre*** *matre es un femina cultural* (nasz, nasza, nasze)

vostre – *io accepta* ***vostre*** *position* (wasz, wasze, wasze, pana, pani, państwa)

lor – ***lor*** *appetito es enorme* (ich)

Interlingua w zdaniach

Interlingua es un lingua belle, musical e facillamente pronunciate.
Interlingua jest językiem pięknym, dźwięcznym i łatwo wymawianym.

Beata es nunc un puera felice. Illa es felicemente inamorate. Su amor es grande.

Beata jest szczęśliwą dziewczyną. Ona jest szczęśliwie zakochana. Jej miłość jest wielka.

Mi computador es un machina multo utile, ma tecnicamente multo complicate.

Mój komputer jest maszyną bardzo użyteczną, ale technicznie

vetule – stary (wym. wetule)

vetere – stary (wym. weterere)

senior – starszy; senior

Słownictwo

cultural – kulturalny (wym. kultural)

position – pozycja, położenie; stanowisko (wym. pozicjon)

appetito – apetyt (wym. apetito)

enorme – ogromny, olbrzymi

Słownictwo

lingua – język (wym. lingła)

belle – piękny (wym. bele)

musical – muzyczny; muzykalny; dźwięczny (wym. muzikāl)

puera – dziewczyna (wym. puera)

machina – maszyna (wym. makina)

amico – przyjaciel (wym. amiko)

alimento – żywność, pożywienie

timor – starch

habitante – mieszkaniec

mundo – świat

posseder – posiadać (wym. poseder)

situation – sytuacja (wym. situacjon)

bardzo skomplikowaną.

Mi amico time le alimento geneticamente modificate. Su timor es grande.

Mój przyjaciel obawia się genetycznie zmodyfikowanej żywności. Jego strach jest wielki.

Multe habitantes in le Tertie Mundo non possede aqua currente. Lor situation es difficile.

Wielu mieszkańców w Trzecim Świecie nie ma bieżącej wody. Ich sytuacja jest trudna.

Io sede ante mi computator, faciente notitias.

Siedzę przed swoim komputerem, robiąc notatki.

Mi libro es bon, ma su libro es melior. Le optime libro non existe.

Moja książka jest dobra, ale jego książka jest lepsza. Najlepsza książka nie istnieje.

Helena es un juvene puera. Su soror es junior.

Helena jest młodą dziewczyną. Jej siostra jest młodsza.

Le plus juvene membros de nostre familia es Anna e su fratre Petro – le granfilios de Henry. Henry es le granpatre de Anna e Petro.

Najmłodszymi członkami rodziny są Anna i Piotr – wnuki Henryka. Henryk jest dziadkiem Anny i Piotra.

Le monitor de Mario es grande, ma le monitor de Andrea es major.

Le monitor de Jan es minor.

Monitor Maria jest duży, ale monitor Andrzeja jest większy. Monitor Jana jest mniejszy.

Varsovia es le maxime citate in Polonia. Io non sape que es le minime citate in nostre pais.

Warszawa jest największym miastem w Polsce. Nie wiem, jakie jest najmniejsze miasto w naszym kraju.

difficile – trudny (wym. dificile)

seder – siedzieć

notitia – notatka, news (wym. noticja)

exister – istnieć, egzystować (wym. egzister)

soror – siostra

membro – członek

frate – brat

familia – rodzina

granfilios – wnuki

granpatre – dziadek

monitor – monitor

Varsovia – Warszawa (wym. warsowija)

pais – kraj